

# Avoimuuden vaikutuksen mittaamisesta, avoimesta julkaisemisesta ja avoimuuden politiikoista

Julkaistu 16.09.2015 klo 13:19 Kirjoittaja Tommi Kuttilainen

Avoimien tieteiden ja tutkimuksen -hankkeen työryhmistä kolme on saanut loppuraporttinsa valmiiksi. Vaikuttavuusselvitysryhmän, Julkaisujen avoimen saatavuuden edistäminen -työryhmän ja Avoimuuden politiikat tutkimusympäristöissä -työryhmän raportit ovat ladattavissa ja luettavissa sivulta <http://avointiede.fi/keskeiset-julkaisut>.

## Avoimen tieteen vaikuttavuuden arvioinnista

Vaikuttavuusselvitysryhmän tehtävänä oli selvittää avoimen tieteen tuomat muutokset tutkimuksen vaikuttavuuden arviointiin.

Työryhmä päätyi arviossaan siihen, että avointa julkaisemista mittaavia indikaattoreita on mahdollista tietyin edellytyksin kehittää ja ottaa käyttöön nopeallakin aikataululla. Edellytyksinä käyttöönotolle nähtiin riittävän ja luotettavan tietopohjan luominen sekä yhteisymmärrys avoimuuden tulkinnasta eri toimijoiden kesken. Mikäli tietopohjasta ja avoimuuden määritelmästä päästään yhteisymmärrykseen, tulisi avoimen julkaisemisen edistämisen näkyä myöhemmin sovittavalla painoarvolla yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen rahoitusmalleissa.

Tutkimusaineistojen avoimuuden sekä uusien tutkimuksen arvioinnin menetelmien (altmetriikka) osalta työryhmä päätyi siihen, että indikaattorit ja niiden tietopohja eivät vielä ole tarpeeksi vakiintuneella tasolla, jotta mittareita tutkimuksen hyödyntämisen, vaikuttavuuden ja sen avoimuuden arvioinnissa tai tutkimuksen ohjaamisessa kannattaisi vielä ottaa käyttöön.

## EU:n, Pohjoismaiden ja Suomen avoimen julkaisemisen tilanteesta

Julkaisujen avoimen saatavuuden edistäminen -työryhmä julkisti keväällä loppuraporttinsa, jossa tehdään yleiskatsaus EU-maiden Open Access -kehitykseen, selvitetään avoimen julkaisemisen tilaa Pohjoismaissa, käydään läpi julkaisuarkistojen tilannetta, käsitellään Open Access -lehtien rahoitusmalleja sekä esitetään toimenpidesuosituksia.

Selvityksen perusteella voidaan tehdä selkeä johtopäätös, että Euroopassa kansalliset tieteen avoimuuteen liittyvät linjaukset ja politiikat vievät kaikkialla kohti julkisesti rahoitetun tutkimuksen täyttä avoimuutta. Julkaisujen avoin saatavuus Suomessa on eurooppalaista keskitasoa.

Työryhmä esittää listan toimenpidesuosituksia:

- Tutkimusorganisaatiot kehittävät keskitettyjä palveluja rinnakkaistallentamisen, tutkimusaineistojen hallinnan ja avoimen julkaisemisen käytännön toteutukseen
- Tutkimusorganisaatiot kannustavat tutkijoitaan julkaisemaan tutkimustuloksia myös laadukkaissa Open Access -julkaisufoorumeissa ja kehittävät Open Access -lehtien kirjoittaja- ja tukimaksujen hallintaan ja käsittelyyn keskitettyjä palveluja ja rahastoja

- Tutkimusrahoittajat vastaavat siitä, että ne tuottavat rahoittamiensa tutkimusten tulosten avoimeen julkaisemiseen velvoittavat mandaatit.
- Kehittävät rahoitusmallin, joka seuraa tutkimustulosten avointa julkaisemista ja palkitsee avoimen julkaisemisen toteutumisesta
- Toteutetaan suunnitelma kansallisen koordinoitupalvelun perustamiseksi edistämään avointa julkaisemista ja rinnakkaistallentamista
- Kehitetään rahoitusmalli kotimaisen avoimen tieteellisen julkaisemisen tukemiseksi
- Kehitetään suomalaisen avoimen tutkimuksen keskitetty hakupalvelu
- Opetus- ja kulttuuriministeriö asettaa tutkimusjulkaisujen avoimuuden seurannan ja mittarit osaksi korkeakouluilta kerättäviä indikaattoritietoja
- Tutkimusjulkaisujen avoimuus tuodaan osaksi korkeakoulujen rahoitusmallia
- Ministeriöt luovat mekanismin, jonka avulla tutkimusorganisaatioita palkitaan erikseen avoimuuden toteutumisesta

Tästä selvityksestä löytyy myös juttu Signum-lehden numerossa 3/2015.

## **Avoimuuden politiikat**

Tutkimusinfrastruktuurien avoimuus on sekä kansallisesti että kansainvälisesti merkittävä tiedepoliittinen tavoite. Avoimuuden politiikat tutkimusympäristöissä -työryhmä selvittää raportissaan tutkimusinfrastruktuurien palveluiden toimintakulttuurin nykytilan ja käyttöpolitiikat ja tekee ehdotuksen siitä, millainen yhteinen peruslinjaus palvelisi avointa tiedettä ja tutkimusta, sekä ehdottaa miten tämä vietäisiin käytäntöön.